

Oleg SEREBRIAN (n. 1969) este scriitor, istoric, politolog și diplomat. Este licențiat în istorie și drept al Universității Pedagogice de Stat din Chișinău (1992) și magistrul în relații internaționale al Institutului European din Nisa (1993). A urmat specializări la Școala Națională de Administrație din Paris și la universitățile din Edinburgh și Birmingham. În 1998 a susținut doctoratul în științe politice. În 1998-1999 a fost purtător de cuvânt al MAE al Republicii Moldova, între 1999 și 2005 a fost prorector al Universității Libere din Moldova, fiind ulterior profesor invitat la diverse centre universitare din Europa de Vest și SUA. Între 2010 și 2015 a fost Ambasador al Republicii Moldova în Franța și pe lângă UNESCO, iar în perioada 2015-2022 Ambasador al Republicii Moldova în Germania. Din 2013 este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Pentru activitatea academică, diplomatică și publicistică a fost decorat de președintele român Emil Constantinescu cu Ordinul Național „Steaua României” (2000), de președintele francez François Hollande cu Ordinul Național de Merit (2015) și de președintele german Frank-Walter Steinmeier cu Ordinul Marea Cruce de Merit (2022). În anul 2012, pentru romanul *Cântecul mării* (Ed. Cartier, 2011), a fost distins cu premiul special al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, iar în 2019 a primit premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru romanul *Woldemar* (Ed. Cartier, 2018). În 2021, la Ed. Cartier, i-a apărut romanul *Pe contrasens*, (propus la Premiul UE pentru Literatură, din partea României, pentru anul 2021). În 2022, romanul *Cântecul mării* a apărut în traducere germană la Mitteldeutsches Verlag din Halle.

„Întreaga narațiune din „Pe contrasens” e un text de despărțire – nu numai despărțirea de sine, ci și de vechea Germanie burgheză, de Europa habsburgico-wilhelmină... Iarăși și iarăși, rămânem uimiți de cât de exact Oleg Serebrian cunoaște locurile, circumstanțele istorice cu oamenii și evenimentele lor, cu câtă precizie descrie lucruri pe care le-a experimentat, desigur, doar la mâna a doua sau a treia, cât de bine stăpânește cultura și istoria germană, dar mai ales – cât de adânc poate să sape în psihicul eroilor săi.”

Prof. Dr. Dr. h.c. Klaus BOCHMANN,
membru al Academiei Saxone de Științe

OLEG SEREBRIAN

PE CON TRA SENS

ROMAN

*

Ajunsesem la Peenemünde pe înserate, odată cu un amurg purpuriu ce se zbătea ca o salamandă în apele tremurânde ale mării. Am parcat mașina pe marginea șoselei, aproape de intrarea în localitate, și m-am îndreptat spre țărm pe o potecă de pădure. Deși eram la mijlocul lunii mai, seara se dovedi destul de răcoroasă. Sezonul turistic încă nu începuse, plaja era deșartă, numai în depărtare, spre Karlshagen, se vedea un cuplu cu doi copii care urmărea apusul. M-am apropiat de apă, gustând din amalgamul de miasme și lumini ce se descompuneau în liniștea desăvârșită a serii. Marea, de o culoare lipsită de concretețe, arăta adormită. Doar de-a lungul țărmului pleoscăiau vlăguite, în linii oblice, niște valuri scunde. Totul era negrăit de frumos, deși ceva mă asuprea și mă întrista în tihna acelei întinderi de pustietate. Îmi închipuisem de atâtea ori locul ăsta, de-atâtea ori îl zărisem prin frânturi de vise, în niște secvențe de imagini statice, uimitor de clare și oarecum alarmante, încât aveam în clipa asta o senzație tulburătoare de déjà-vu. Nu, nu putea fi vorba de iluzii, de întipăriri înduse: erau niște memorii genetice, niște amintiri netrăite, pe cât de limpezi, pe atât de obscure.

Mi-am întors privirea spre dunele îmbăiate în lumina roz a sfârșitului de zi, încercând să ghicesc locul unde putea fi făcută fotografia pe care i-a trimis-o Alex bunicii, însă nu vedeam nicăieri tufe de liliac înflorit. I-aș fi deslușit numaidecât mirosul, dar văzduhul translucid al serii era parfumat doar de izul amărui de mare și conifere. Nu se zăreau nici măcar plantațiile de trandafir sălbatic, atât de comune pentru litoralul din Pomerania.

Se făcuse ora opt când am revenit la mașină, iar peste câteva minute eram deja în fața casei doamnei Nagel, o construcție în

stil tradițional pomeranian, nu prea mare, parcă gârbovită de povara unei mansarde înalte, acoperite cu stuf, peste care trona un hogeac de cărămidă. Pereții albi, proaspăt vopsiți, contrastau vesel cu ușile și ferestrele zugrăvite în roșu-carmin și verde palid. Grădina largă era inundată de o iarbă fragedă și sănătoasă, presărată cu lalele scunde – albe, galbene și roșii. Tocmai mă gândeam că totul era întreținut ireproșabil când proprietăreașă, o femeie trecută de 40 de ani, îmi ieși în întâmpinare.

— Sunteți punctual. Gertrude Nagel, se prezentă ea, întinzându-mi mâna.

— Woldemar Skawronski.

Mă privi atent, cu alura neînduplecată a unui vameș, apoi îmi analiză cu interes mașina. La telefon mi-o imaginasem mai în vârstă, poate din pricina vocii un pic dogite. După felul cum se ținea părea să fie pedagog ori polițist.

— Aveți o casă frumoasă, cred că e și veche, am spus eu, scoțând valiza din portbagaj.

Constatarea i-a plăcut. Își duse mâinile la spate și cercetă cu mândrie gospodăria, care, în lumina galeșă a amurgului, căpătase o culoare oranj-violetă.

— Da. Străbunicul meu a ridicat-o. Nu e chiar atât de veche. Găsiți case mult mai vechi pe Usedom.

Controlul facial a fost trecut cu bine, pentru că mina ei prudentă s-a mai relaxat.

— Haideți să vă arăt odaia. Mai aștept diseară o familie din Neubrandenburg. Aveți noroc de ei, altfel nu vă acceptam. Un bărbat care călătorește singur... Niciodată nu știi ce-i în capul lui. Eu stau doar cu fiică-mea.

— În privința mea puteți fi absolut liniștită, am zis eu râzând. Nu mă interesează lucruri prea comune.

— Tocmai ăștia sunt cei mai periculoși, punctă ea cu o severitate prefăcută.

Am urmat-o la mansardă, urcând pe o scară de lemn în formă de spirală, cam lunecoasă și abruptă.

— Atenție la tavan. Casa nu e prevăzută pentru cei cu înălțimea dumneavoastră.

Odaia pe care mi-o oferea era cam întunecoasă, în schimb destul de spațioasă, foarte curată și amenajată cu gust. Mobilă era atât cât trebuie – un pat flancat de două noptiere, un balansoar împletit din răchită, un dulap vechi țărănesc pentru haine. Ca și în curte, se simțea peste tot mâna unei gospodine riguroase, dar și mirosul de levănțică și lemn vechi.

— Foarte frumos. Îmi place. E ceea la ce mă așteptam, am zis eu, lăsând valiza pe podea.

De astă dată m-a privit aproape binevoitor.

— Televizorul e jos, în salon, dacă...

— Nu mă uit defel la televizor.

Îmi schiță ca răspuns un surâs palid.

— Dacă doriți, vă pot servi un ceai. Sper că nu vă este foame. Nu găsiți nimic ca lumea aici. Trebuie să mergeți tocmai la Zinnowitz dacă sunteți alintat la mâncare.

— Am luat cina la Wolgast, dar un ceai voi bea cu plăcere. Cobor în câteva clipe.

Femeia mai aruncă o privire de control peste cameră, recăpătându-și subit mina severă.

— Atunci vă aștept jos în zece minute. Și vă rog să achitați tot acum.

Când am coborât, am găsit-o aranjând vesela de faianță albastră pe o măsuță din salon.

— Afară e cam răcoare, mă lămuri ea. Cred că e mai potrivit să rămâneți aici.

— Cum găsiți că e bine. Mie-mi plac frigul și întunericul.

M-a cercetat cu o privire iute, trecându-mi cu vederea preferințele.

— Faceți-vă comod în fotoliu. Vă pot oferi și o prăjitură cu dulceață de trandafir.

— Nu, mulțumesc.

M-am așezat pe locul care mi-a fost indicat, uitându-mă împrăștiat prin încăperea învăluită de lumina catifelată a serii.

— Îmi pareți cunoscut. Puteam să vă văd undeva? se interesă ea, turnându-mi ceaiul.

— Mi se spune des așa ceva. Am o față foarte comună, probabil.

— Știți bine că nu e deloc așa.

Se uită la mine mai cu luare-aminte, așezându-se într-un jilț de lozie din celălalt capăt al camerei.

— Ați mai fost în Pomerania?

— La Stralsund și pe Rügen, dar pe Usedom sunt pentru prima dată.

— Faceți ciclism sau drumeții? Păreți a fi un tip sportiv.

— Da, dar nu pentru asta am venit.

— Vă interesează ceva anume?

— Deocamdată, cel mai mult vreau să văd cimitirul.

— Nu mai înțeleg dacă glumiți ori vorbiți serios.

— Vorbesc întotdeauna serios, mai ales atunci când glumesc. Pe bune, mă interesează cimitirul. Pentru el am venit. Și pentru muzeul tehnic.

— E cineva din apropiați îngropat aici? Sau e un interes profesional? Sunteți jurnalist?

— Nu. Sunt lector universitar și neurochirurg la clinica Charité¹.

Mă privi aprobator.

— Arătați foarte tânăr. Puteam crede că sunteți student. Și cu ce poate să-i fie de folos cimitirul din Peenemünde unui neurochirurg? Vreți să exhumați pe cineva?

— Fratele bunicii mele materne a murit aici. S-a întâmplat în toamna lui 1942. Lucra la Centrul de Cercetări². Era matematician.

1 Universitatea de Medicină din Berlin.

2 Centrul de Investigații Tehnice al Armatei Germane, care a activat la Peenemünde în anii 1937-1945. Rachetele germane V-2, concepute acolo, au stat la baza tehnicii spațiale americane și sovietice de mai târziu.

Dădu meditativ din cap.

— Da. Războiul acela... O tragedie. Și aveți pentru asta nevoie tocmai de opt zile?!

— În fine... Sper să aflu mai multe despre felul cum a murit. Poate cei de la muzeu mă pot ajuta. Moartea lui e ceva care mă urmărește de multă vreme.

— De ce anume?

— Greu de explicat. E o idee fixă din copilărie. Și apoi, acum trei ani, am intrat în posesia fostei lui case din Berlin. Străbunica mea, care locuise acolo după război, păstrase totul intact, așa cum era pe vremea lui, iar lucrurile, după cum știți, vorbesc. Uneori mă trezesc la mijloc de noapte de la clinchetul unor clopoței de vânt cu impresia că vor cu tot dinadinsul să-mi spună ceva, că șoptesc insistent o taină ce s-a cuibărit în memoria lor. În fine, am râs eu, văzându-i mina surprinsă cu care mă urmărea, îmi dau seama că m-am montat eu însumi să cred așa. Clopoțeii sunt doar un pretext.

— În patruzeci și doi, ziceți. Sunteți sigur că mormântul se păstrează?

— Da. Un alt frate de-al bunicii a trecut pe aici îndată după reunificare. El mi-a și spus că mormântul e foarte bine întreținut. Cineva a avut grijă de el în toți acești ani.

Am sorbit câteva înghițituri de ceai, după care am adăugat:

— E ciudat că acel om nu se arată. Nimeni nu poate afla cine e. Anume pe el aș vrea să-l găesc cât încă nu e prea târziu.

— Înțeleg. Faceți pe detectivul.

— Într-un fel, dacă doriți.

Doamna Nagel se lăsă pe speteaza jilțului, meditând la ceva, fără însă a mă scăpa din ochi.

— Aveți un accent interesant. Nu-mi pot da seama...

— E un accent cezaro-crăiesc.

Femeia se uită la mine încurcată.

— Așa li se spunea odinioară austro-ungarilor, o lămurii. Ținutul de unde vin, Bucovina, a fost o vreme sub stăpânire austriacă. Acum e împărțit între Ucraina și România.

— Credeam că sunteți polonez, judecând după nume.

— Aveți ceva contra polonezilor?

— Ba deloc. Sunt bărbați frumoși printre ei.

Am zâmbit. Simțeam că bărbații frumoși erau printre temele față de care avea o anumită slăbiciune, deși cu toată firea ei căuta să respingă impresia asta.

— Sunteți căsătorit? continuă ea să mă iscodească.

— Nu.

— Aveți o prietenă?

— Nu, nu am.

— V-ați separat? Sau nu ați avut-o niciodată?

Am ridicat din umeri în căutarea unui răspuns potrivit.

— E mai greu să vă explic...

Doamna Nagel era vădit intrigată.

— Când eram copil, am început să întrețin un fel de registru al localităților vizitate. În aparență, e un lucru simplu. Dar ce înseamnă o localitate vizitată? Așa apăruse prima rigoare: vizitat înseamnă să pășesc acolo cu picioarele mele. La un moment dat însă, apărui o nouă problemă: acum cinci ani a trebuit să fac o escală în aeroportul din Ekaterinburg pentru a lua avionul spre Irkutsk. Am stat în aeroport patru ore și nu mă puteam nicidecum liniști: am fost ori nu la Ekaterinburg? Atunci am introdus în acel registru o rigoare nouă: „exceptând posturile vamale și transbordările în gări ori aerogări”. Apoi, anul ăsta, în martie, călătorind prin nordul Italiei, am avut o nouă dilemă. Luasem trenul de la Milano spre Aosta. Se impunea o transbordare la Chivasso, unde aveam la dispoziție 35 de minute. Mă chinuia o durere de cap teribilă, n-o mai suportam, trebuia să iau numaidecât o pastilă, dar cea mai apropiată farmacie era în afara gării, astfel încât am fost nevoit să ies din incintă și să trec strada. Acum nu mai știu ce să zic: am fost ori nu la Chivasso?

Mă ascultă cu un licăr ludic în privire. Când am terminat de vorbit, s-a ridicat din jilțul unde stătea, și-a turnat și ei un ceai, pe urmă reveni la loc, zicându-mi impasibil:

— Cred că trebuie să vă înăspriti din nou criteriile, dar... Ce legătură are istoria asta cu întrebarea mea atât de simplă: dacă ați avut vreodată o prietenă?

— Vedeți, și întrebarea dacă ați fost ori nu undeva pare la fel de simplă. Abia concretizările o complică. Dacă admit că am fost la Chivasso, atunci da, am avut o prietenă când eram la facultate, la Moscova.

— Mda, complicat.

Am săltat cu apatie din umeri, uitându-mă la ea mai atent. A fost o femeie frumoasă, din specia aceea de individe austere, aproape rigide, care ascund sub cămășile parfumate de noapte niște trupuri însetate de plăceri. Acum părea să fie doar nefericită. Ceva anume din felul ei de a se ține, din curbura gurii, chiar și din compozițiile triste cu flori uscate care se șteau discrete de prin vasele de faianță albastră de Bunzlau, așezate simetric pe cele câteva console și noptiere de lemn de cireș, mă convingeau de asta. Efectiv, lucrurile chiar știu să vorbească, doar că trebuie să le înveți limba. Tot atunci am observat în penumbra camerei vecine silueta unei fete. Nu-i vedeam ochii, dar din felul în care sta rezemată de perete îmi dădeam seama că mă urmărise înțepenită pe toată durata confesiunii mele.

— Știți, m-am răzgândit, o să mai beau un ceai, am zis eu fără a-mi lua ochii de la tânăra care se topea în umbre.

Doamna Nagel își îndreptă și ea privirea spre locul încotro mă uitam.

— Sandrina! Nu știam că ai revenit. Nu te-am auzit. E fiica mea, mă lămuri ea.

Fata avansă în lumină, se opri ezitant, apoi îmi întinse mâna roșind ca o floare de mac:

— Sandrina.

Era o pomeraniană tipică, ca acelea din tablourile lui Walter Zuchors: zveltă, obrații rumeni, presărați cu pistrui mărunței, părul de culoarea orzului copt și ochii împrumutați de la o mare răscolită de vânt.

— Woldemar.

Doamna Nagel îmi turnă ceaiul în ceașcă, urmărindu-ne furișat. Sandrina mai rămase o clipă în fața mea, nehotărâtă, după aceea se întoarse pripită, fără nicio lămurire, în camera neiluminată din care ieșise.

— Părinții dumneavoastră locuiesc în Germania? se interesează doamna Nagel, oferindu-mi ceașca din care ieșeau aburi cu arome de ierburi.

— Nu, în Belgia. Taică-meu e diplomat, ambasador într-o țară din America de Sud, trece rar pe acasă. La Bruxelles stă doar maică-mea cu sora mea mai mică, dar eu am fost crescut de sora mamei, în Uniunea Sovietică. Așa s-a întâmplat.

Mă îndemnă cu privirea să spun mai mult.

— Mama mea e o pianistă destul de faimoasă. A fugit din URSS pe când aveam patru luni, măritându-se cu acest diplomat belgian, pe care l-a cunoscut încă pe vremea când dânsul era la post în ambasada lor de la Moscova. Se pare că chiar el este tatăl meu natural, dar... În fine, eu îi consider mai departe ca părinți pe cei care m-au crescut, adică pe mătușă-mea și pe soțul ei. M-am ridicat într-o pădure din munții Carpați, chiar la hotarul dintre Ucraina și România. Mătușă-mea e șefa unei mari gospodării silvice de acolo. De asta și sunt cam sălbatic. Am crescut printre cai și cucuvele.

Ea râse aprobator.

— „În fine”, așa precum văd că vă place să ziceți, pare să fiți un pic cam ciudat, e adevărat, dar sălbatic nu sunteți. Aveți doar o soră?

— Am două surori. Foarte frumoase. Evelyne, cea mai mică, urmează să-și ia în curând masterul în drept. Tata i-a ochit un mire foarte bun, fiul unui controversat șef de stat latinoamerican, un băiat cu multiple talente care, nu mă îndoiesc, va duce departe și pentru multă vreme faima familiei și țării lui. Sunt convins că Evelyne îi va fi un condrumet vesel, util și de nădejde pe cărările prăpăstioase ale carierei ce i se întrezărește. Amélie, cea mai mare, a studiat finanțe la Stanford și s-a măritat singură, foarte repede și extrem de reușit cu un merituos om de afaceri,

flăcău tomnatic, mult mai în vârstă decât ea, posesorul uneia dintre marile averi ale Americii. Soră-mea n-a fost o studentă strălucită, dar a dus-o capul să facă poate cea mai abilă operațiune financiară a deceniului. Lucrurile i s-au aranjat foarte bine: are deja o fetiță și mai așteaptă un copil.

— Nu vorbiți cu prea multă afecțiune despre surorile dumneavoastră, constată ea râzând.

— Ba, dimpotrivă, le găsesc pe amândouă foarte abile. Se vor descurca în viață cu aceeași îndemânare cu care a făcut-o și maică-mea. În fine... Într-un fel aveți dreptate, nu sunt foarte apropiat de ele. Am crescut separat. Când eram mic, credeam că Amélie și Evelyne îmi sunt verișoare. Le știam doar din fotografii. Mama nu putea intra în URSS și nici noi nu aveam cum ieși peste hotare. Pentru prima dată mi-am văzut surorile când eram în anul întâi la facultate, deja pe vremea lui Gorbaciov.

Doamna Nagel s-a interesat dacă mai beau o ceașcă de ceai. Am refuzat, ca și propunerea repetată de a gusta prăjitura cu dulceață de trandafir.

— E cineva care se ocupă de cimitir, vreun îngrijitor?

— Da. Domnul Grabowski, vecinul meu, fost profesor de istorie. O face ca voluntar, pentru că acolo sunt mormintele comune ale deținuților din lagărul de concentrare. Vreți să-l chem? se învioră ea. Vine totdeauna cu plăcere să discute cu chiriașii mei.

— Dacă nu vă deranjează. Și dacă nu e prea târziu.

— Nu, domnul Grabowski e un tip drăguț și cu bun-simț. Vine când trebuie, pleacă tot când trebuie. Am fost colegi de serviciu la școală. Eu am predat chimia, nevasta lui, biologia. Niște oameni de aur, și el, și ea.

A mers în altă cameră, de unde am auzit-o vorbind la telefon. Între timp am analizat mai atent salonul cu tavan scund, sprijinit pe câteva bârne mari de stejar vopsit în cafeniu. Flori și bibelouri de faianță și porțelan la geamuri, mobilier bun, deși cam vechi. Covoarele erau noi, ieftine și curate, ca și pernuțele în huse brodate de pe scaune. Perdelele de la geam, croșetate de mână, erau ireproșabil de curate și bine scrobite. Pe pereți se

vedeau câteva acuarele decolorate, în rame de cupru, lucrări ale unor artiști locali. Domnea o atmosferă septică în casa asta, și totuși fațada austeră nu ascundea definitiv o stare de dureroasă melancolie carnală.

Domnul Grabowski s-a dovedit a fi iute de picior. Era un bătrânel scund și rotund, cu o mustață mare și deasă, sub care se vedea o gură mică, cu buze miezoase, roșii. Totul părea rotund la el – ochii verzi, obrajii rumeni, gura, urechile, capul, burta, picioarele. Cred că am scăpat un zâmbet involuntar salutându-l.

— Paul Grabowski.

— Woldemar Skawronski.

— Polonez?

— Nu. German. Adică, un amestec... Vin dintr-o regiune mai puțin cunoscută a Ucrainei, din Bucovina...

— Ah, Bucovina! m-a întrerupt el, înviorându-se. Frumos! Interesant!

Se făcu comod, precum un motănoi bătrân, într-un jilț de vizavi.

— Eu m-am născut în Varmia. Pun pariu că nu știți unde e!

— Sudul fostei Prusii Orientale. Nord-estul Poloniei de azi, am punctat eu satisfăcut.

— Atunci cred că suntem colegi. Pun pariu că sunteți istoric!

— Medic.

— Medic?!

— Să-ți dau un ceai cu cozonac, Paul? se interesă doamna Nagel.

— Ptii, zice că-i din Bucovina! constată el, privind-o voios. Și-i medic... Da, cu drag, un ceai de plante și o felie de cozonac.

Făcu o pauză, admirându-mă cu un surâs ghiduş ca pe un exponat rar de muzeu, pe urmă adăugă pe un ton teatral, ridicând în aer un deget grăsuț:

— Marele Ducat al Bucovinei!

— Ducatul Bucovinei, am precizat.

— Sunteți sigur?! mormăi el neîncrezător, uitându-se pe sub sprâncene dacă și gazda auzise acea rectificare.

— Absolut. Dar e neimportant.

— Așa e, se învoi el. Și ce v-a adus pe la noi? Marea? Cam devreme.

— De fapt, mă interesează cimitirul. Un mormânt. Cel al baronului Randa. Îl știți?

Bătrânul deveni serios și se opri subit din mișcare, ferindu-și ochii.

— Ah, da... Mormântul acela acoperit cu tufe de liliac alb. Da, desigur. Cum să nu.

— Era fratele bunicii mele după mamă. În familie, toți îl numeau Alex, dar numele lui de botez era Albert Maximilian. Știți cine a sădit liliacul acolo? Cine are grijă de mormânt?

— E un bărbat..., rosti el, tușind sec. L-am văzut pe acolo în tâmplător doar o singură dată, într-o dimineață, foarte devreme.

Își frecă bărbia rotundă, gândindu-se concentrat la ceva, apoi zise:

— E curios... O face de 50 de ani, dar nu-l vede nimeni când vine. E ca pictorii aceia de graffiti. E un invizibil.

Tăcu din nou, analizând cu o bucurie pofticioasă prăjitura doamnei Nagel, gustă din ea, după aceea adăugă:

— Pare să fie cam de vârsta mea, între 65 și 70 de ani. Nu știu de ce vine așa, ferindu-se. Mă întrebam și eu. Își lasă mașina lângă stația de tren, după care merge pe jos.

— Ați văzut-o?

— Mașina? Cred că da. De câteva ori. Nu l-am văzut coborând din ea, dar am dedus că e a lui. E un *Wartburg* 353 bej. Cineva zicea că, în anii de după război, obișnuia să vină cu bicicleta tot așa, discret, când se crăpa de ziuă. Era un puștan pe atunci.

Am clătinat înțeleghător din cap.

— Auzisem cândva niște povești despre mormântul acela, dar chiar nu le țin minte, se scuză el neîndemânat. A fost demult.

Se gândi la ceva, sorbindu-și ceaiul, apoi se însenină și-mi spuse:

— Știți... Dacă vă interesează tipul, cred că trebuie să mergeți la muzeu. I-am observat într-o după-amiază mașina acolo, iar

altă dată, acum niște ani, ce-i drept, l-am văzut discutând cu unul dintre muzeografi, Moritz, un băiat din Anklam. Nu prea drăguț, neplăcut chiar, dar e un istoric priceput. Sunt convins că el cunoaște mai multe.

* *

A doua zi, îndată după micul dejun, am urcat pe bicicleta pe care mi-o puse la îndemână proprietărea sa și am purces spre cimitir. Era o dimineață rece, dar generos luminată, stăpănită de un cer limpede, aproape andaluz. Cum mai miroseau cireșii și vișinii prin grădinile înveselite de soare! Și ce ireal de frumos mai ningeau petalele lor în adierile de vânt!

Într-un sfert de oră mă aflu în intrarea în micul cimitir pe liziera pădurii. Identificasem îndată mormântul lui Alex, ascuns sub patru tufe de liliac alb, în spatele unei capele proaspăt renovate de cărămidă roșie. A trebuit să mă furișez printre crengile doldora de flori ca să descopăr crucea metalică vopsită cu lac negru, pe care era gravată inscripția: „Dr.-ing. baron Albert Maximilian von Randa. 01.VI.1906, castelul Waldburg, kronlandul Bucovina, Imperiul Austriac – 03.X.1942, Peenemünde, prov. Pomerania, Imperiul German”.

Trăiam un sentiment bizar. Moartea lui Alex era una dintre temele recurente ale reflecțiilor mele din copilărie, ca mai târziu, în adolescență, figura lui să devină chiar o obsesie. Totul pornise de la o banală fotografie. Încă nu împlinisem șapte ani. Eram la bunicii mei, la Cernăuți, într-o seară de ianuarie. Făcusem o bronșită și nu am mers cu bunicul meu, preot, la slujba din noaptea de Ajun. Am rămas acasă cu mama Marta, cum îi ziceam eu bunicii. Țin minte că-mi făcuse un ceai de măceșe, pe care-l beam întins pe podea, răsfoind unul din vechile ei albume de fotografii. La un moment dat am exclamat:

— Ma! Acesta cine e?!

Dânsa s-a aplecat și a privit îndelung fotografia pe care i-o arătam: era Alex la vârsta de șapte ani. Nu știu cum se face că n-o mai văzusem până atunci. Deși eram mic, mi-am dat seama că asemănarea noastră era uluitoare, dar nu asta mă frapase cel mai mult, ci reacția ciudată a mamei Marta. Ce neliniștitoare a mai fost tăcerea ei atunci!

Din seara aceea, viața și moartea lui Alex au devenit pentru mine un fel de idee fixă. N-am spus despre asta nimănui, nicio dată, dar nu știu cum se face că toți își dădeau seama că sufăr în taină de această obsesie. Toți, dar mai cu seamă mama Marta...

Când nu era nimeni acasă, luam de pe consola din salonul bunicilor o fotografie înrămată a lui Alex și o studiam îndelung, căutând să găsesc criptată undeva taina vieții lui și a legăturii misterioase dintre noi doi. Știam că există o legătură mai profundă decât una de rudenie, o conexiune obscură, de natură aproape metafizică. Acea fotografie înrămată de care vorbesc era făcută pe Usedom în ultima lui primăvară. Îmbobocea liliacul, care, așa cum mi-a spus odată bunica, era, ca și în cazul meu, una dintre florile lui preferate. Pe versoul acelei fotografii era scris: „Liliacul alb din Peenemünde, 5 mai 1942”.

Am stat mult timp furat de gânduri lângă mormântul lui Alex, fiind scos din înțepenire de vocile unui grup de turiști ruși, care s-au oprit în fața capelei. Atunci am pornit fără grabă spre muzeul tehnic. Vremea se mai încălzise. Cimitirul și păduricea de alături vuiiau de cântecul păsărilor, dar nici chiar farmecele naturii nu puteau ascunde urmele hidoase a două dictaturi și ale unui război neîndurător. Umbrele trecutului se îțeau de pretutindeni: din construcțiile masive rămase în picioare, din ruinele sinistre, năpădite de buruieni, de prin imensele spații virane, acoperite de vegetația sălbătică. Încă nu se făcuse unsprezece când eram la casa de bilete a muzeului, deloc populată la ora aceea, rugând-o pe o casierită în vârstă să-mi obțină o audiență la doctorul Moritz.

Klemens Moritz era așa cum mi l-a descris cu un singur cuvânt bătrânul Grabowski: neplăcut. Îmi aruncă o căutătură

scurtă pe sub ochelari și-mi întinse mâna fără a se ridica de la birou. Părea să fie zvelt, poate la fel de înalt ca mine. Era îmbrăcat cam neglijent, într-un costum de blugi, dinspre care veneau valuri sporadice de miros stătut.

— Doctorul Klemens Moritz.

— Doctorul Woldemar Skawronski, Universitatea Charité.

Individul mă analiză cu mai multă atenție, deși cu aceeași răceală, și-mi făcu semn cu mâna să iau loc.

— Vă pot fi de folos cu ceva?

— Fratele bunicii mele, Albert Maximilian von Randa, a lucrat aici.

— Ia te uită...

— Vă spune ceva numele?

— Cum să nu. Era un matematician promițător, docent la Universitatea din Göttingen. A fost mâna dreaptă a lui Hermann Steuding, directorul laboratorului de matematică și aerobalistică de aici. Un caz urât... Știți, cred?

Ne-am privit cu atenție câteva secunde. N-am răspuns nimic.

— Nu cunosc detalii, se grăbi el să adauge. S-a sinucis...

O afacere mai încurcată, dar nu mă interesează genul ăsta de subiecte. Cercetările mele sunt legate de lagărul de concentrare.

— Înțeleg.

— Apropo, cred că și doctorul Steuding s-a sinucis, în 1945.

Un mare matematician și dânsul. Celibatar...

— Nu știam asta.

— Ce anume?

— Nimic din ce mi-ați spus despre Steuding. La drept vorbind, nici nu știam de existența lui.

Zâmbi oblic, apoi adăugă pe același ton plictisit:

— Hermann Steuding era unul dintre matematicienii de frunte ai Politehnicii din Darmstadt, poate cel mai cărturar specialist în aerobalistică din lume la acea vreme. A dispărut subit în mai 1945. Făcuse o depresie profundă după înfrângere, fiind foarte neliniștit de soarta Germaniei. Era din specia aceea aproape dispărută de patrioți lacrimogeni. N-a vrut să se predea

americanilor împreună cu ceilalți colegi ai săi. Nu i-am mai putut da de urmă. Prietena mea a încercat să facă o cercetare despre el. Fără succes. S-a risipit în neant. Cred că e cel mai neclar dosar al unui cercetător important de la Peenemünde.

Îmi aruncă o privire întrebătoare, pe urmă își aprinse o țigară.

— Ce anume doriți să știți?

— E un domn care are grijă de mormântul baronului Randa. Mi s-a spus că l-ați cunoscut.

Dădu drumul la câteva rotocoale de fum, după care catadicsi să-mi vorbească pe un ton de mascul dominant:

— Da. Un bătrânel mai straniu. Am stat de vorbă de câteva ori cu el, pe la sfârșitul lui 1992, îndată după ce s-a deschis muzeul, apoi nu l-am mai văzut timp de șase ani. Ne-am reîntâlnit întâmplător acum o lună, într-o dimineață, când îmi plimbam câinele prin stufăriile de lângă lacul Kölpfen. M-am mirat să-l văd acolo și încă atât de matinal. Ne-am salutat, după care am discutat puțin despre vreme, despre pășări...

— Știți cum îi spune?

— Știu. Heisert e numele lui. Taică-său era și el cercetător în laboratorul de matematică și aerobalistică. Iar prenumele e ceva... Ceva foarte german, știu că mă gândisem la... Da, desigur, îi spune Ingo, pentru că mă gândisem la Ingo Dubinski.

— Știți, poate, unde locuiește?

— N-am idee. Cred că nu mai departe de Greifswald, judecând după accent. Apropo de Greifswald, zise el ceva mai voinic. Individul care a anchetat cazul rudei dumneavoastră locuiește acolo. Werner Richter îi zice. Mai e în viață. A fost de câteva ori pe aici. Prietena mea i-a luat și niște interviuri, dacă vreți, vă spune cum să-l găsiți.

Am consimțit energic și l-am urmat spre un birou din celălalt capăt al coridorului. Doctor Klara Harz, acesta era numele indicat pe ușă, era o brunetă interesantă, deși de o frumusețe vulgară. Mă supraveghea cu un interes obraznic în timp ce Moritz îi explica cu regret crescând cauza vizitei mele. Ea părea să-l audă cu intermitențe. Mi-au trebuit doar câteva secunde ca să înțeleg